

HANDBOEK SOCIALEZEKERHEIDSRECHT

HANDBOEK SOCIALEZEKERHEIDSRECHT

Jef VAN LANGENDONCK

Yves JORENS
Freek LOUCKX

Elfde editie

 INTERSENTIA

Antwerpen – Cambridge

Handboek socialezekerheidsrecht. Elfde editie
Jef Van Langendonck, Yves Jorens en Freek Louckx

© 2023 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

ISBN 978-94-000-1610-1 (gebonden)
ISBN 978-94-000-1611-8 (paperback)
D/2023/7849/93
NUR 825
Gedrukt in de Europese Unie

Verantwoordelijke uitgever: Paul-Etienne Pimont, Lefebvre Sarrut Belgium NV
Lay-out: Crius Group, Hulshout
Omslagontwerp: Danny Juchtmans / www.dsigngraphics.be
Omslagbeeld: Danny Juchtmans

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

WOORD VOORAF

Het is nu meer dan 40 jaar geleden dat de eerste editie van dit handboek verscheen, toen nog bij een andere uitgever. Het betrof toen een heel wat minder ambitieuze en vooral minder omvangrijke publicatie. Het had wel de verdienste het enige Nederlandstalige handboek over het recht van de sociale zekerheid in België te zijn.

Veel is ondertussen veranderd. Het recht van de sociale zekerheid heeft zich in de tussenliggende decennia bijzonder sterk ontwikkeld. Het recht van de sociale zekerheid neemt in de rechtswetenschap een steeds sterkere positie in. Ook de rechtspraktijk ruimt een altijd maar bredere plaats in voor dit recht. Men kent natuurlijk de onstuitbare vloed aan wetten en besluiten, die vooral sinds de crisisperiode van de jaren tachtig over het stelsel van sociale zekerheid is uitgestort. Parallel daarmee is het aantal uitspraken van de arbeidsgerechten op dit gebied tot onvoorstelbare hoeveelheden gestegen. Ook in de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof en van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen neemt de sociale zekerheid een plaats in die weinigen daar ooit hadden verwacht.

Dit alles maakt het opstellen van een handboek over deze materie niet eenvoudiger. Destijds wezen wij er al op dat de materie te omvangrijk was om volgens de regels van een klassiek juridisch handboek behandeld te worden. De meeste detailregelingen en regimes voor bijzondere groepen zullen dan ook buiten beschouwing worden gelaten.

Zoals toen, zullen wij ook nu in de eerste plaats pogen de structuur bloot te leggen van de sociale zekerheid in België, waarbij vooral aandacht zal worden besteed aan de eigenheden van elke sector qua problematiek en qua techniek, aan de originele aspecten van de gekozen oplossingen en aan de betwiste en soms betwistbare elementen hierin. Het historisch perspectief is hierbij vrij prominent aanwezig. Heel wat regelingen zijn niet te begrijpen zonder referentie aan hun historische achtergrond. De zin en het waarom van de regelingen beschouwen wij vaak als belangrijker dan de precieze beschrijving ervan, die men elders kan vinden.

In het spoor van de harmonisatiebeweging die in de Belgische sociale zekerheid meer en meer veld wint zullen wij de klassieke indeling werknemers-zelfstandigen-overheidspersoneel verlaten en de materie sectorsgewijze behandelen over de beroepsgroepen heen. Eerst komen daarbij het toepassingsgebied en de financie-

ring aan bod en vervolgens de verschillende prestatiegroepen: arbeidsongevallen en beroepsziekten, medische zorgen, arbeidsongeschiktheid, werkloosheid en pensioenen. Zoals voorheen zal daarbij de “algemene” regeling voor de werknemers op de eerste plaats komen en zullen de andere regelingen bij wijze van afwijking hiervan behandeld worden. Onder het deel over arbeidsongeschiktheid hebben wij ook de tegemoetkomingen voor mindervaliden (nu “personen met een handicap” genaamd) geplaatst. Bij de werkloosheid zal men ook de faillissementsverzekering (nu “overbruggingsrecht”) voor zelfstandigen en het gewaarborgd minimuminkomen voor iedereen (dat nu “recht op maatschappelijke integratie” heet) aantreffen. Bij de pensioenen komt ook het gewaarborgd inkomen voor bejaarden (dat nu “inkomensgarantie voor ouderen” heet) aan bod.

Anders dan de vorige editie behandelt dit handboek ook, zij het op beknopte manier, het Europees recht dat op de Belgische sociale zekerheid van toepassing is, en de geregionaliseerde materies, die het voorwerp uitmaken van decreten in de verschillende gemeenschappen. Hierin vindt men thans de gezinsbijslagen terug, onder verschillende benamingen.

Het handboek van 1988 was nog het enigszins eigenzinnige werk van één man. Ik alleen was verantwoordelijk voor de betwistbare passages en de vergissingen die erin voorkwamen. Deze wat koppige opvatting is thans grotendeels verlaten. Collega Johan Put heeft in vorige edities voornamelijk het deel over de bestuurlijke inrichting en over de gehandicapten voor zijn rekening genomen. Dries Simoens schreef toen de herziene versie van het recht op maatschappelijke integratie en de OCMW-Wet en van het nieuwe subhoofdstuk over de gemeenschappelijke bepalingen betreffende de medische verzorging en de uitkeringen in de ZIV. Guido Van Limberghen herschreef toen het gedeelte over de inkomensgarantie voor ouderen en leverde belangrijke teksten waaruit geput kon worden voor de herziening van het deel over de zelfstandigen. Veel van hun teksten zijn in deze editie behouden. Anne Van Regenmortel verzorgde toen het toepassingsgebied en de bijdragen voor werknemers. Zij heeft voor de vorige editie vooral de arbeidsongevallen en de beroepsziekten nagekeken. De vorige editie is voorbereid door een werkgroep, bestaande uit de collega's Yves Stevens, Yves Jorens, Freek Louckx en mijzelf.

Het weze herhaald dat voor het overige de fouten en vergissingen op rekening blijven komen van de voornaamste auteur. Zoals in het verleden, worden opmerkingen van lezers in dank aanvaard en nuttig gebruikt om de kwaliteit van de volgende editie te verbeteren.

Dit handboek wordt regelmatig geactualiseerd. De cumulatieve actualisering kan u vinden op www.larcier-intersentia.com. De praktische regelingen van de sociale zekerheid in België kan u vinden in het *Praktijkboek sociale zekerheid* (J. PUT,

ed., Wolters Kluwer, jaarlijks) en in het *Beknopt overzicht van de sociale zekerheid in België*, te downloaden op de website van de FOD Sociale Zekerheid (soms een beetje verouderd). Voor de geïndexeerde bedragen van de uitkeringen of inkomensgrenzen in dit handboek vermeld, kan men de volgende website consulteren: www.socialezekerheid.fgov.be/nl/nieuws-publicaties/wetgeving/bedragen/indexatie-bedragen-uitkeringen.htm.

Jef VAN LANGENDONCK
Leuven, 1 maart 2023

INHOUD

<i>Woord vooraf</i>	v
<i>Lijst van verkort geciteerde wetgeving</i>	xxix

DEEL I.

ALGEMEEN DEEL	1
---------------------	---

Inleiding	3
------------------------	---

Hoofdstuk 1.

Begrip en situering	5
----------------------------------	---

Afdeling 1. Terminologie en definitie	5
---	---

1. Terminologie	5
2. Definitie	5
2.1. “Sociaal recht”	5
2.2. Sociale zekerheid	7
2.2.1. Het definitieprobleem	7
2.2.2. Naar een Belgische positiefrechtelijke definitie	8
2.3. De sociale verzekering	10
2.4. De bijstand	12

Hoofdstuk 2.

Fundamentele problematiek	15
--	----

Afdeling 1. Doel en opvatting van de sociale zekerheid	15
--	----

1. De klassieke opvattingen: Bismarck en Beveridge	16
1.1. Het Bismarck-model	16
1.2. Het Beveridge-model	17
2. Evolutie naar een “Europese” opvatting: dubbele doelstelling	19
3. Andere opvatting: schade aan de mens	21

Afdeling 2. De aard van het recht	25
---	----

1. Van bijstand naar verzekering	25
2. Publiek of privaat recht?	27
3. Van verzekering naar recht	29
4. Uitoefening van het recht	32

Afdeling 3. Financiering	33
1. Twee uitgangspunten	33
2. Financieringstechnieken binnen de Belgische sociale zekerheid.	35
Afdeling 4. Selectiviteit en inkomensherverdeling.	36
1. Selectiviteit	36
2. Inkomensherverdeling.	38
Afdeling 5. Sociale zekerheid en persoonlijke verantwoordelijkheid	40
Hoofdstuk 3.	
Geschiedenis van het Belgische stelsel	45
Afdeling 1. De voorgeschiedenis	45
Afdeling 2. Van 1886 tot de Eerste Wereldoorlog.	47
Afdeling 3. Van de Eerste tot de Tweede Wereldoorlog.	49
Afdeling 4. Van de Tweede Wereldoorlog tot de jaren zestig	51
1. Het “ontwerp van akkoord van sociale solidariteit”.	51
2. De besluitwet maatschappelijke zekerheid.	52
3. Evolutie in de jaren vijftig	53
4. Evolutie 1960-1965	54
Afdeling 5. De Grote Uitbouw: 1965-1974	55
Afdeling 6. De crisis vanaf 1975	56
1. De eerste golf van programmawetten	57
2. De volmachtenperiode.	58
3. De nieuwe programmawetten	59
Hoofdstuk 4.	
Het recht op sociale zekerheid als mensenrecht	63
Afdeling 1. De politieke aankondiging van een nieuwe fase	63
Afdeling 2. Verdragsrechtelijke erkenningen van het recht op sociale zekerheid	64
1. Mondiale verdragen	64
2. Europese verdragen en beleidsinitiatieven.	68
2.1. In het kader van de Raad van Europa	68
2.2. In het kader van de Europese Unie	72
Afdeling 3. Grondwettelijke verankering van het recht op sociale zekerheid	74
Afdeling 4. Relevantie in de rechtspraktijk	76
Hoofdstuk 5.	
Bestuurlijke organisatie.	81
Afdeling 1. Verhouding tussen overheid en sociaal verzekerde	82
1. De administratieve lasten van de sociale zekerheid	82
2. Informatisering van het socialezekerheidsbeheer: de Kruis- puntbank van de Sociale Zekerheid	83

3.	Het “Handvest” van de Sociaal Verzekerde	85
3.1.	Algemeen	85
3.2.	Toepassingsgebied	87
3.3.	Algemene verplichtingen van de socialezekerheidsinstellingen	90
3.3.1.	Voorlichtings- en informatieplicht	90
3.3.2.	Kennisgevingsplicht (art. 7)	91
3.3.3.	Toegang tot het dossier	91
3.4.	Toekenningsprocedure	91
3.4.1.	Aanvraag of ambtshalve toekenning (art. 8 en 9)	92
3.4.2.	Beslissing (art. 10 tot 16)	92
3.4.3.	Herziening (art. 17 tot 19)	94
3.4.4.	Interest (art. 20 tot 21 <i>bis</i>)	96
3.4.5.	Afstand van terugvordering	99
3.4.6.	Voorzieningstermijnen	100
	Afdeling 2. De instellingen	101
1.	Types en functies van instellingen	101
2.	De openbare instellingen	102
2.1.	Algemeen	102
2.2.	Paritair beheer	104
2.2.1.	Toepassings sfeer	104
2.2.2.	Bevoegdheid	104
2.2.3.	Organen	105
2.3.	Overheidsvoogdij	106
2.3.1.	Algemeen	106
2.3.2.	De bestuursovereenkomsten	106
3.	De private instellingen	107
3.1.	Machtiging en erkenning	108
3.2.	De gemachtigde instellingen	109
3.2.1.	Ziektefondsen	109
3.2.2.	Uitbetalingsinstellingen voor werkloosheidsverzekering	112
3.2.3.	Arbeidsongevallenverzekeraars	113
3.2.4.	Socialeverzekeringkassen voor zelfstandigen	114
3.3.	De erkende instellingen	114
3.4.	Administratieve overheden?	116

DEEL II.	
BIJDRAGEREGELINGEN	119
Inleiding	121
Voorafgaandelijk: algemene bepalingen inzake de prestaties in de RSZ-wet.	123
Hoofdstuk 1.	
Toepassingsgebied.	127
Afdeling 1. Werknemers en overheidspersoneel.	127
Afdeling 2. De algemene regel	129
1. De overeenkomst	129
1.1. Gebrek aan toestemming.	130
1.2. Eenzijdige overheidshandeling	130
1.2.1. Openbare dienst.	131
1.2.2. Gecolloceerde patiënten	131
1.2.3. Gedetineerden	132
1.3. Overeenkomst gesloten met een andere partij	132
2. Het verrichten van arbeid	133
2.1. Stagiairs	133
2.2. Sportbeoefenaars	135
2.3. Andere marginale vormen van arbeid	136
3. Het verdienen van een loon	137
3.1. Au pairs.	137
3.2. Vrijwilligerswerk	138
4. De gezagsverhouding.	140
4.1. Zelfstandige contracten	141
4.1.1. Het probleem van de “schijnzelfstandigen”	141
4.1.2. De Arbeidsrelatiewet	143
4.2. Mandaat in een vennootschap	146
Afdeling 3. Uitbreiding, beperking en uitsluiting	148
1. Volledige uitbreiding	149
1.1. Mandatarissen van niet-commerciële organisaties	150
1.2. Kunstwerkers	151
1.3. Schoonmaaksector	153
1.4. Uitzendkrachten	153
1.5. Thuisarbeiders	154
1.6. Vervoerders	156
1.7. Jobstudenten	157
1.8. Leerlingen met leercontract	158
1.9. Persoonlijke assistenten van personen met een handicap ...	158

1.10.	Bursalen	158
1.11.	Gelegenheidswerkers in begrafenisondernemingen	159
1.12.	Openbare sector	159
2.	Beperkte uitbreidingen	159
2.1.	Overheidspersoneel	160
2.2.	Retroactieve toepassing	160
2.3.	Geneesheren in opleiding tot specialist en tot huisarts.	161
2.4.	Plaatselijke mandatarissen	162
2.5.	Onthaalouders	162
3.	Beperkingen aan de toepasselijkheid van de wet	163
3.1.	Leerlingen met leercontract en stagiairs met stagecontract resp. in het kader van de vorming van de middenstand en de vorming tot ondernemingshoofd	163
3.2.	Minderjarigen verbonden door een arbeidsovereenkomst.	164
3.3.	Dienstboden	164
3.4.	Beroepssportbeoefenaars	164
3.5.	Het personeel van het vrij niet-universitair onderwijs	165
3.6.	Academisch personeel van de vrije universiteiten	165
3.7.	Personeel van PMS-centra (nu CLB's) en diensten voor school- of beroepsoriëntering	166
3.8.	Gelegenheidsarbeiders in de land- en tuinbouw	166
3.9.	Flexi-jobs	166
4.	Uitsluitingen	167
4.1.	Arbeid van korte duur	167
4.2.	Bijkomstige betrekkingen	168
	Afdeling 4. Territoriaal toepassingsgebied	172
	Afdeling 5. Het sociaal statuut der zelfstandigen	173
1.	Inleiding	173
2.	Algemene regel	175
3.	Uitzonderingen	177
4.	Mandatarissen van commerciële ondernemingen	178
5.	Mandatarissen in openbare en private instellingen	180
6.	Helpers, meewerkende echtgenoten en vervangende ondernemers ...	182
6.1.	Helpers	182
6.2.	Meewerkende echtgenoten	183
6.3.	Vervangende ondernemers	184
6.4.	Student-zelfstandige	185
 Hoofdstuk 2.		
	Bijdragen	187
	Afdeling 1. Werknemers en overheidspersoneel	187
1.	Berekeningsbasis	187

1.1.	Het loonbegrip in de RSZ-Wet	189
1.2.	Verruiming bij koninklijk besluit	192
1.2.1.	Enkel vakantiegeld	193
1.2.2.	Dubbel vakantiegeld	194
1.2.3.	Aanvullend vakantiegeld	195
1.2.4.	Enkel vertrekvakantiegeld	196
1.3.	Beperkingen bij koninklijk besluit	196
1.3.1.	Beëindigingsvergoedingen	199
1.3.2.	Kostenvergoedingen en voordelen in natura	200
1.3.3.	Maaltijdcheques	205
1.3.4.	Forfaitaire vervoerskosten	206
1.3.5.	Geschenkcheques	206
1.3.6.	Persoonlijk gebruik van een bedrijfsvoertuig	207
1.3.7.	Werknemersaandelen, winstbewijzen en aandelenopties	207
1.3.8.	Voordeeltarieven voor bedrijfsproducten, -goederen en -diensten	208
1.3.9.	Terbeschikkingstelling van pc	208
1.3.10.	Door de werkgever gedane stortingen ter financiering van aanvullende verzekeringen	209
1.3.11.	Cultuur- en sportcheques	209
1.3.12.	Ecocheques	210
1.3.13.	Amateurkunstenvergoeding	210
1.3.14.	Andere	210
2.	Bijdrageberekening	212
2.1.	Uniform en proportioneel	212
2.2.	Werkgevers- en werknemersbijdrage	213
2.3.	Globalisering	214
2.4.	Forfaitaire bijdragen en bijzondere berekeningswijzen	215
2.5.	Bedrag van de bijdragen	216
3.	Invordering van de bijdragen	217
3.1.	Verplichtingen van de werkgevers	217
3.2.	Dimona en LIMOSA	218
3.3.	Sancties	220
3.4.	Dwangbevel en versterkte invorderingsmaatregelen	221
3.5.	Strijd tegen de koppelbazen	222
3.6.	Coöperatieve vennootschappen	224
3.7.	Hoofdelijke aansprakelijkheid van bestuurders in vennootschappen	225
3.8.	Bekendmaking van schuldvorderingen	226
	Afdeling 2. De zelfstandigen	226
1.	Klassieke bijdragen	227
1.1.	Berekeningsbasis	227

1.1.1.	Beroepsinkomen	227
1.1.2.	Aanvang en stopzetting van een activiteit	229
1.2.	Berekeningswijze	230
1.2.1.	Hoofdberoep	230
1.2.2.	Bijberoep	230
1.2.3.	Activiteit na de pensioenleeftijd	231
1.3.	Vrijgestelde perioden	232
–	Vrijstelling	233
1.4.	Globaal beheer	234
1.5.	Inning van de bijdragen	235

Hoofdstuk 3.

Bijzondere crisismaatregelen	239
---	------------

Afdeling 1. Bijdrageverminderingen	240
--	-----

1.	Herverdeling van de sociale lasten	241
2.	De oude “Maribel”-operatie	242
3.	De “Sociale Maribel”	242
4.	Verminderingen socialezekerheidsbijdragen	243
5.	Bijdragevermindering voor lage lonen of “werkbonus”	244
6.	Vermindering voor de non-profitsector	245
7.	Vrijstelling voor wetenschappelijk onderzoek	245
8.	Andere verminderingen	246
9.	Slotbeschouwing	246

Afdeling 2. Nieuwsoortige, quasifiscale bijdragen	247
---	-----

1.	Oude vormen van solidariteitsbijdragen	248
2.	Loonmatigingsbijdrage	249
3.	Bijzondere bijdrage voor sociale zekerheid	251
4.	Bijdrage op de pensioenstortingen	252
5.	Aanvullende bijdrage op pensioenstortingen	253
6.	Bijdrage voor tijdelijke werkloosheid	254
7.	Bijdrage voor het persoonlijk gebruik van een bedrijfsvoertuig. ...	255
8.	Bijdrage voor tewerkstelling van studenten	256
9.	Bijdrage voor werknemersparticipatie in de winst en het kapitaal ...	256
10.	Bijdrage op SWT en aanvullende vergoedingen	257
11.	Andere bijzondere bijdragen	258
12.	In de regeling voor zelfstandigen: bijdrage van vennootschappen ...	258
13.	In de regeling voor het overheidspersoneel: de responsabiliseringsbijdrage	260

Afdeling 3. Inhoudingen op de uitkeringen	261
---	-----

1.	Arbeidsongevallen en beroepsziekten	261
2.	Afhouding op de kinderbijslag	262
3.	Pensioenen	262

3.1. RIZIV-bijdrage	262
3.2. Bijkomende afhouding op de pensioenen: de solidariteits- bijdrage	264
4. Inhouding op invaliditeitsuitkeringen en op de werkloosheids- uitkering met bedrijfstoeslag (SWT)	265
DEEL III.	
ARBEIDSONGEVALLEN EN BEROEPSZIEKTEN	267
Inleiding	269
Hoofdstuk 1.	
De arbeidsongevallenregeling	271
Afdeling 1. Situering	271
Afdeling 2. Essentiële kenmerken	274
1. Fout van werkgever of slachtoffer: in beginsel geen uitsluitings- grond	274
2. Immunititeit van werkgever en werkmakkers inzake burgerlijke aansprakelijkheid	277
2.1. Keuzemogelijkheid?	277
2.2. Principe en uitzonderingen	278
2.3. Bijzonder geval: verkeersongeval op de weg naar of van het werk, dat tevens een arbeidsongeval <i>sensu stricto</i> is	280
3. De verzekering	282
Afdeling 3. Toepassingsgebied	283
Afdeling 4. Begrip en bewijs	285
1. Arbeidsongevallen <i>sensu stricto</i>	285
1.1. Het ongeval	285
1.1.1. Het letsel	286
1.1.2. De plotse gebeurtenis	287
1.1.3. Bewijs en tegenbewijs	288
1.2. De band met de arbeid	290
1.2.1. Tijdens en door het feit van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst	290
1.2.2. Bewijs en tegenbewijs	292
2. Ongevallen op de weg naar of van het werk	293
2.1. Begin- en eindpunt van de weg	294
2.2. Normaal traject	296
2.3. Trajecten gelijkgesteld met de arbeidsweg	298
Afdeling 5. De preventie	298
Afdeling 6. De schadeloosstelling	300
1. Prestaties bij letselschade	301

1.1.	Geneeskundige verzorging	301
1.2.	Uitkeringen bij arbeidsongeschiktheid	303
1.2.1.	Tijdelijke arbeidsongeschiktheid	303
1.2.2.	Volledige tijdelijke arbeidsongeschiktheid	303
1.2.3.	Gedeeltelijke tijdelijke arbeidsongeschiktheid	304
1.2.4.	Genezing	306
1.2.5.	Blijvende arbeidsongeschiktheid	306
1.2.6.	Begrip arbeidsongeschiktheid	307
1.2.7.	Basisloon	310
1.2.8.	Minimum en maximum	312
1.2.9.	Bijzondere vergoedingsregelingen	312
1.2.10.	Herziening	314
1.2.11.	Uitbetaling in kapitaal	314
1.2.12.	Bijslagen	315
1.3.	Hulp van een derde	316
2.	Overlijden	317
3.	Cumulatieregels	321
3.1.	Met loon	321
3.2.	Met burgerlijke aansprakelijkheid	322
3.3.	Met andere uitkeringen	323
Hoofdstuk 2.		
De beroepsziekten		325
Afdeling 1. Kort historisch overzicht en situering		325
Afdeling 2. Toepassingsgebied <i>ratione personae</i>		326
Afdeling 3. Begrip en bewijs van de beroepsziekte		328
Afdeling 4. Preventie		331
Afdeling 5. Schadeloosstelling		334
Afdeling 6. Cumulatieregelingen		336
Afdeling 7. Betaling en terugvordering		337
Afdeling 8. Arbeidsgerelateerde ziekten		337
Afdeling 9. Asbestfonds		338
DEEL IV.		
GENEESKUNDIGE VERZORGING		341
Inleiding		343
Hoofdstuk 1.		
Toepassingsgebied		347
Afdeling 1. Gerechtigden		348
Afdeling 2. Personen ten laste		352

1.	Recht van personen ten laste	352
2.	Categorieën van personen ten laste	353
2.1.	De echtgenoot of feitelijke partner	353
2.2.	De kinderen	354
2.3.	Ascendenten	354
3.	Voorwaarden	354
4.	Rangorde	355
 Hoofdstuk 2.		
	Voorwaarden	357
 Afdeling 1. Algemene voorwaarden 357		
1.	Inschrijving bij een ziekenfonds of de Hulpkas	357
2.	Wachttijd	358
3.	Bijdrage betalen	359
4.	Behoud van recht	360
 Afdeling 2. Bijzondere voorwaarden voor de geneeskundige verzorging 361		
1.	Zich wenden tot een erkend verstrekker	361
2.	Gebruikmaken van de voorgeschreven documenten	361
3.	Toelating van de arts-adviseur (vroeger adviserend geneesheer)	362
4.	Technisch-medische voorschriften	363
4.1.	Voorschrift door een arts	363
4.2.	Verstrekkingenregister	364
4.3.	Toelating of erkenning van de voorziening	364
4.4.	Echelonnering	364
4.5.	Kwaliteitsnormen	365
 Hoofdstuk 3.		
	Uitsluitingsgronden	367
 Afdeling 1. Prestaties in het buitenland verleend 367		
 Afdeling 2. Residuaire karakter 368		
1.	Principe: cumulatieverbod – Temperingen en grenzen van dit verbod	369
1.1.	Uitzonderingen	369
1.2.	De betaling “in afwachting”	370
1.3.	De verschilregel	371
1.4.	Het cumulatieverbod slaat enkel op dezelfde schade of hetzelfde gedeelte van de schade	372
1.5.	Gevolgen van het overtreden van het cumulatieverbod	372
2.	Subrogatierecht van het ziekenfonds	373

2.1. Subrogatoire vordering ook tegen een gerechtigde voor schade door deze berokkend aan een persoon te zijnen laste? ..	374
2.2. Omvang van het subrogatierecht	375
2.3. Niet-tegenwerpbaarheid van vergoedingsovereenkomsten	376
2.4. Maatregelen om de uitoefening van het subrogatierecht efficiënter te maken.....	376
3. Preventiemaatregel?	377
Afdeling 3. Overige redenen van uitsluiting	378
Hoofdstuk 4.	
Prestaties.	379
Afdeling 1. Vergoedbare verstrekkingen	379
Afdeling 2. Nomenclatuur	381
1. Functie	381
2. Totstandkoming en wijziging.....	383
3. Bijzonder solidariteitsfonds	383
Afdeling 3. Niet-vergoede prestaties.....	385
Afdeling 4. Bijzondere regels voor bepaalde verstrekkingen	387
1. Revalidatie en herscholing	387
2. Klinische biologie en medische beeldvorming	389
3. Innoverende en nieuwe technieken.....	390
Afdeling 5. Uitgavenbeperking	391
1. Beperkingen aan de therapeutische vrijheid	391
2. Sanctionering van overdreven voorschriften.....	393
3. Budgettering	394
4. Kwaliteitscontrole.....	395
5. Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg, Intermunicipaal Agentschap voor Gegevensverwerking en “eHealth-platform”	396
Afdeling 6. Verzekeringsprestaties	397
1. Directe of indirecte verstrekking.....	397
2. Mate van tenlasteneming	399
2.1. De basisregel.....	399
2.2. Verhoogde tegemoetkoming (voorkeurtarief)	399
2.3. Chronisch zieken.....	400
2.4. Patiënten met medisch dossier	401
2.5. Maximumfactuur	401
3. Gewone verzorging	403
4. Specialistische verzorging.....	404
5. Farmaceutische producten	404
6. Ziekenhuisverpleging	406

7. Rust- en verzorgingstehuizen, rustoorden voor bejaarden en dagcentra	408
8. Palliatieve hulp	408
Hoofdstuk 5.	
Vaststelling van de tarieven	409
Afdeling 1. Geneesheren en tandartsen	409
1. Totstandkoming van het systeem	409
2. Totstandkoming en inhoud van de akkoorden	410
2.1. Totstandkoming	410
2.2. Inhoud	411
2.3. Uitbreiding tot niet-verbonden geneesheren	413
3. Sociaal statuut	415
Afdeling 2. Andere verstrekkers	415
1. Apothekers, vroedvrouwen en paramedische medewerkers	415
1.1. Algemeen	415
1.2. Apothekers	416
1.3. Vroedvrouwen, kinesisten en paramedische medewerkers	417
2. Farmaceutische producten	417
3. Ziekenhuizen	419
DEEL V.	
ARBEIDSONGESCHIKTHEID	421
Inleiding	423
Hoofdstuk 1.	
De ZIV-uitkeringsverzekering	425
Afdeling 1. Uitkeringen bij arbeidsongeschiktheid	427
1. De staat van arbeidsongeschiktheid	427
1.1. Voor werknemers	428
1.1.1. Arbeidsonderbreking	428
1.1.2. Vermindering van het verdienvermogen	429
1.1.3. De referteberoepen	431
1.1.4. Door intrede of verergering van letsels of functionele stoornissen	432
1.2. Vermoedens van arbeidsongeschiktheid (art. 100, § 1, vierde tot zesde lid)	433
1.3. Voor zelfstandigen	433

DEEL VI.	
WERKLOOSHEID	471
Hoofdstuk 1.	
De regeling voor werknemers	473
Afdeling 1. Inleiding	473
Afdeling 2. Totstandkoming van de wetgeving	474
Afdeling 3. Toelaatbaarheidsvereisten	475
1. Wachtijd	476
1.1. Referteperiode	476
1.2. In aanmerking te nemen arbeidsdagen	477
1.3. Gelijkgestelde dagen	479
1.4. Vrijstelling van wachtijd	480
2. Jonge werkzoekenden	481
3. Gehandicapten	482
4. Openbare sector	482
5. Kunstwerkers	483
Afdeling 4. Toekenningsvoorwaarden	483
1. Afwezigheid van loon en werk (art. 44-51 Werkloosheidsbesluit)	484
1.1. Afwezigheid van werk	484
1.1.1. Arbeid voor zichzelf	484
1.1.2. Arbeid voor een derde	486
1.2. Voortzetten van een bijberoep	487
1.3. Afwezigheid van loon	488
1.3.1. Principe	488
1.3.2. Voorlopige uitbetaling	490
2. Onvrijwillig werkloos zijn	491
2.1. Gevallen van niet-onvrijwillige werkloosheid	491
2.2. De passende dienstbetrekking	492
2.2.1. Reglementaire criteria (art. 22-33 Toepassings-	
besluit Werkloosheid)	493
2.2.2. Criteria ontwikkeld door de rechtspraak	497
2.3. Verlaten van een passende dienstbetrekking zonder	
wettige reden	497
2.4. Ontslag wegens foutieve houding	499
2.5. Weigering van een aangeboden passende dienstbetrekking	500
2.6. Sanctionering	501
3. Beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt	504
3.1. Algemeen	504
3.2. Inschrijving als werkzoekende (art. 58 Werkloosheidsbe-	
sluit)	505
3.3. Zoeken naar werk	506

4. Arbeidsgeschiedt	508
5. Leeftijdsvoorwaarden	509
6. Perioden van eigen risico	510
7. Zich aan de controle onderwerpen	511
8. Niet langdurig werkloos zijn.	511
9. Niet veroorzaakt door staking of lock-out	511
10. Andere voorwaarden	513
10.1. Algemeen	513
10.2. Beschikbaarheid voor plaatselijk werkgelegenheidsagent- schap	514
11. Vrijstelling van toekenningsvoorwaarden	515
Afdeling 5. Het bedrag van de uitkering	516
1. Volledige, deeltijdse en tijdelijke werklozen.	516
1.1. Voltijdse werknemers en gelijkgestelden	516
1.2. Deeltijdse werknemers met behoud van rechten	517
1.3. Vrijwillig deeltijdse werknemers	518
1.4. Tijdelijke werkloosheid.	518
2. De eigenlijke werkloosheidsuitkering	519
2.1. Gezinscategorieën	519
2.2. Referteloon	522
2.3. Werkloosheidsperioden	523
2.4. Bedrag van de uitkering.	524
2.5. Overeenstemming met EU-recht	525
2.6. Cumulatieregeling.	526
3. Inkomensgarantie-uitkering (IGU).	526
4. Inschakelingsuitkering en overbruggingsuitkering	527
5. Stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage (SWT)	527
6. Werkhervattingsstoelage.	528
7. Onderbrekingsuitkering – loopbaanonderbreking – tijdskrediet.	529
8. Jeugdvakantie-uitkering	530
9. Seniorvakantie-uitkering	530
10. Opvanguitkering onthaalouders	531
11. Kunstwerkuitkering.	531
12. Diverse bijzondere uitkeringen	532
 Hoofdstuk 2.	
Bijzondere regeling voor zelfstandigen: het overbruggingsrecht	533
 Afdeling 1. Toepassingsgebied	534
Afdeling 2. Toekenningsvoorwaarden	535
Afdeling 3. Prestaties.	536
Afdeling 4. Betaling.	538

Hoofdstuk 3.	
Het recht op maatschappelijke integratie	539
Afdeling 1. Voorwaarden	540
1. Nationaliteit	540
2. Leeftijd	541
3. Verblijf	541
4. Onvoldoende bestaansmiddelen	542
4.1. Principe	542
4.2. Personen van wie de bestaansmiddelen worden aangerekend	543
4.3. Vrijgestelde bestaansmiddelen	545
4.4. Bijzondere aanrekeningsregels	546
5. Werkbereidheid	547
6. Rechten laten gelden op andere prestaties	547
7. Aanvaarden van een integratieproject	548
7.1. Contractueel karakter?	549
7.2. Studenten	550
Afdeling 2. De prestatie	551
1. De leeftijd van 25 als cruciale leeftijd	551
2. Maatschappelijke integratie door tewerkstelling	551
3. Maatschappelijke integratie door toekenning van het leefloon ...	552
3.1. Basisbedragen	552
3.2. Installatiepremie	554
Afdeling 3. Procedure	554
1. Territoriaal bevoegd OCMW	554
2. Aanvraag	556
3. Beslissing en betaling	557
Afdeling 4. Sancties	558
Afdeling 5. Terugvordering	559
1. Bij de gerechtigde zelf	559
2. Bij de onderhoudsplichtigen van de gerechtigde	559
3. Bij andere personen	561
Afdeling 6. Financiering	561
DEEL VII.	
PENSIOENEN	563
Inleiding	565
Afdeling 1. Pensioenopvattingen	565
Afdeling 2. Pensioenfinanciering	568
Afdeling 3. Pensioenharmonisatie	570

Hoofdstuk 1.	
Werknemerspensioren	573
Afdeling 1. Het rustpensioen	573
1. Toepassingsgebied	573
1.1. Werknemers en gelijkgestelden	573
1.2. In België tewerkgesteld	573
2. Voorwaarden tot het verkrijgen van een rustpensioen	574
2.1. De pensioenleeftijd	574
2.1.1. Geen onderscheid mannen-vrouwen	574
2.1.2. Vervroegd pensioen	575
2.2. Stopzetting van de beroepsactiviteit	576
2.3. Verblijf in België	576
3. Bedrag en berekening van het rustpensioen	577
3.1. De loopbaan	577
3.1.1. Perioden van effectieve arbeid	578
3.1.2. Gelijkgestelde perioden	578
3.1.3. Geregulariseerde perioden	580
3.1.4. Eenheid van loopbaan	580
3.2. Het loon	581
3.2.1. Reëel en fictief loon	581
3.2.2. Loonplafond	582
3.3. De gezinstoestand	583
3.3.1. Algemeen	583
3.3.2. Feitelijke scheiding en echtscheiding	584
3.4. Minima	585
3.5. Herwaardering	586
3.5.1. Indexering	586
3.5.2. Welvaartsvastheid	587
4. Forfaitair vakantiegeld	587
Afdeling 2. Het overlevingspensioen en de overgangsuitkering	588
1. Opvatting	588
2. Het eigenlijke overlevingspensioen	589
2.1. Voorwaarden	589
2.2. Bedrag en berekening	590
2.3. Cumulatierregelen	591
3. Overgangsuitkering	592
Hoofdstuk 2.	
Zelfstandigen	595
Afdeling 1. Historiek	595
Afdeling 2. Toepassingsgebied	597

Afdeling 3. Voorwaarden voor het rustpensioen	598
1. Pensioenleeftijd.	598
2. Stopzetting beroepsactiviteit	599
3. Verblijf in België	599
Afdeling 4. Bedrag en berekening van het rustpensioen.	599
1. De pensioenloopbaan	600
1.1. Perioden van effectieve arbeid	600
1.2. Gelijkgestelde perioden	601
1.3. Eenheid van loopbaan	601
2. De beroepsinkomsten	602
3. Afschaffing van het onderzoek naar de bestaansmiddelen	603
4. Minimumpensioen.	603
5. Herwaardering	604
Afdeling 5. Het overlevingspensioen en overgangsuitkering	604
Afdeling 6. Gescheiden echtgenoten.	604
Afdeling 7. Aanvraag en uitbetaling	605

Hoofdstuk 3.

Pensioenen overheidspersoneel	607
--	------------

Afdeling 1. Historische achtergrond.	607
--	-----

Afdeling 2. De rustpensioenen	610
---	-----

1. Pensioenleeftijd.	611
2. Stopzetting van de arbeid	612
3. Individueel recht.	612
4. Pensioenloopbaan	613
5. Pensioenbreuk.	614
6. Berekeningsbasis.	615
7. Perequatie	616
8. Minimumpensioen.	616
9. Maximumbedrag	617
10. Vakantiegeld	617

Afdeling 3. Het overlevingspensioen en de overgangsuitkering	617
--	-----

1. Rechthebbenden	618
2. Voorwaarden.	618
3. Loopbaan.	619
4. Berekeningswijze	619
5. Cumulatierregelen	620
5.1. Overlevingspensioen + rustpensioen.	621
5.2. Overlevingspensioen + beroepsactiviteit	621
5.3. Overlevingspensioen + vervangingsinkomen	621
5.4. Meerdere overlevingspensioenen uit opeenvolgende huwelijken.	621

5.5. Meerdere overlevingspensioenen uit meerdere ambten uitgeoefend door de overledene	622
5.6. Samenloop tussen verschillende wezen.....	622
5.7. Samenloop tussen overlevende echtgenoot en wezen uit vorig huwelijk.....	622
5.8. Samenloop van gescheiden echtgenoot met wezen uit vorig huwelijk van de overledene	622
5.9. Samenloop van overlevende echtgenoot met gescheiden echtgenoot	622
Afdeling 4. Het invaliditeitspensioen in de overheidssector.....	623
1. “Lichamelijke” ongeschiktheid.....	623
2. Bedrag	625
Hoofdstuk 4.	
Inkomensgarantie voor ouderen	627
Afdeling 1. Toepassingsgebied en voorwaarden	627
1. Nationaliteit en verblijf	627
2. Leeftijd	629
Afdeling 2. Prestaties.....	629
1. Bedrag	629
1.1. Basisbedrag	629
1.2. Verwarmingstoelage.....	631
1.3. Indexering en herwaardering	631
2. Aanrekening van de bestaansmiddelen	632
2.1. Bestaansmiddelen van wie?	632
2.2. Welke bestaansmiddelen?	633
Afdeling 3. Aanvraag en beslissing.....	634
DEEL VIII.	
SUPRANATIONAAL EN REGIONAAL RECHT	637
Inleiding	639
Hoofdstuk 1.	
Europees recht	641
Afdeling 1. De Europese Unie en sociale zekerheid: in principe geen harmonisatie.....	641
1. Algemeen.....	641
2. Gelijke behandeling van mannen en vrouwen	643
Afdeling 2. Coördinatie van de sociale zekerheid	645
1. Problemen voor migrerende personen: de nood aan oplossingen ..	645

2.	De Europese coördinatievoorzieningen	652
2.1.	Gelijke behandeling onderdanen	652
2.2.	Toepasselijke wetgeving	652
2.3.	Territorialiteit en uitvoer van uitkeringen	653
2.4.	Behoud van rechten die een persoon aan het verwerven is.	658
Hoofdstuk 2.		
	Regionaal recht	659
	Afdeling 1. De staatshervorming.	659
	Afdeling 2. De zorgverzekering (thans het “zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden” in de “Vlaamse sociale bescherming”).	660
	Afdeling 3. De voorzieningen voor gehandicapten	663
1.	Resterende federale regeling.	664
2.	Geregionaliseerde regelingen	664
	Afdeling 4. De gezinsbijslagen.	666
1.	Totstandkoming	666
2.	Wetgeving	668
3.	Toepassingsgebied	669
4.	Organisatie	670
5.	Inhoud van de regelingen	670
5.1.	Basisbedrag	671
5.2.	Kraamgeld en adoptiepremie	671
5.3.	Wezenbijslag.	671
5.4.	Gehandicapte kinderen	671
5.5.	Geplaatste kinderen	672
5.6.	Kinderen van gehandicapten, invaliden of werklozen	672
5.7.	Kinderen van grote gezinnen/eenoudergezinnen/behoef- tigen.	672
5.8.	De schoolpremie	673
5.9.	Andere.	673
5.10.	Slotsom	673
	<i>Slotbeschouwing</i>	<i>675</i>
	<i>Zaakregister.</i>	<i>679</i>

LIJST VAN VERKORT GECITEERDE WETGEVING

Algemene Beginselenwet

Wet 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers, *BS* 2 juli 1981

Arbeidsongevallenbesluit

KB 21 december 1971 houdende uitvoering van sommige bepalingen van de Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, *BS* 28 december 1971, *err.* *BS* 7 januari 1972 en 29 maart 1972

Arbeidsongevallenwet

Arbeidsongevallenwet 10 april 1971, *BS* 24 april 1971

Beroepsziektewet

Wetten betreffende de schadeloosstelling voor beroepsziekten, gecoördineerd op 3 juni 1970, *BS* 27 augustus 1970, *err.* *BS* 18 september 1970

EVRM

Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden, ondertekend te Rome, op 4 november 1950, goedgekeurd bij wet 13 mei 1955, *BS* 19 augustus 1955, *err.* *BS* 19 juni 1961

Ger.W.

Gerechtigd Wetboek – wet 10 oktober 1967, *BS* 31 oktober 1967

OCMW-Wet

Organieke wet 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, *BS* 5 augustus 1976, *err.* *BS* 26 november 1976

Pensioenwet Overheidspersoneel

Algemene wet 21 juli 1844 op de burgerlijke en kerkelijke pensioenen, *Bull. Off.* 1844, nr. 157

Pensioenwet Werknemers

KB nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, *BS* 27 oktober 1967

Pensioenwet Zelfstandigen

KB nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, *BS* 14 november 1967

RSZ-Besluit

KB 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, *BS* 5 december 1969, *err. BS* 22 december 1970

RSZ-Wet

Wet 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, *BS* 25 juli 1969

KB nr. 38

KB nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het Sociaal Statuut der Zelfstandigen, *BS* 29 juli 1967

Werkloosheidsbesluit

KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, *err. BS* 13 maart 1992

Wet Handvest

Wet 11 april 1995 tot invoering van het “handvest” van de sociaal verzekerde, *BS* 6 september 1995

Wet Inkomensgarantie Ouderen

Wet 22 maart 2001 tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen, *BS* 29 maart 2001

Wet Maatschappelijke Integratie

Wet 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *BS* 31 juli 2002

Wet Tegemoetkomingen Gehandicapten

Wet 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan gehandicapten, *BS* 1 april 1987, *err. BS* 6 augustus 1987

Ziekteverzekeringsbesluit

KB 3 juli 1996 tot uitvoering van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, BS 31 juli 1996

ZIV-Wet

Wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, BS 27 augustus 1994

